

πτιχοπλαστικά, δείχνοντας παραδείγματα από το Σολωμό, κι από άλλους ποιητές αρχαίους και νεώτερους, και εξακολουθεί :

Είναι κάποιο άλλο χαρακτηριστικό βαθύτερο, σπανιότερο χάρισμα, μιὰ χωριστή ἀρετή, που τὴ χαίρουνται λίγοι προνομιοῦχοι. Ὁ Σολωμός ἔγραψε, ἀνάμεσα σὲ ἄλλα, δύο τραγούδια γιὰ ἕνα βοσκὸ καὶ γιὰ μιὰ βοσκοπούλα που πεθάναν. Θὰ τὰ δῆτε στὴ συλλογὴ τῶ δημοτικῶν τραγουδιῶν τοῦ Πάσσοβ. Ὁ ἐκδότης τους τὰ πῆρε γιὰ δημοτικὰ τραγούδια. Δὲν ἔφταιγ' ἐκεῖνος. Εἶχανε γίνει δημοτικά. Ὁ Σολωμός πέρασε στὴ θέση τοῦ ἀνόνομου ποιητῆ. Εἶναι ἴσως αὐτὴ ἡ πιὸ μεγάλη δόξα που μπορεῖ νὰ τύχη σὲ ποιητὴ, καθὼς εἶναι γιὰ κάθε συγγραφέα ἡ πιὸ βέβαιη τιμὴ, νὰ λένε καὶ νὰ ξαναλένε τοὺς στοχασμοὺς του χωρὶς νὰ τὸ ξέρουν, καὶ καμιά φορὰ κ' ἐκεῖ που τὸν πολεμοῦν. Γιὰ νάρκισσῆ ἔτσι μέσα στὸ πλῆθος στοχάσου πὺς χρειάζονται διαλεγτὰ χαρίσματα. Ὅλοι μας εἴμασθ' ἐν' ἀπείραντο πλῆθος ψυχῶν ἀγνωρίστων ἢ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη που συναπαντιοῦνται. Καμιά φορὰ ἡ ἀστραπὴ ξεσπάει, ἢ γνωριμιὰ ἔγινε. Ὁ ποιητὴς περιμαζώνει τὴν ἀστραπὴ αὐτὴ που ἀπάνου της τοῦ ἤρθε, σὲ μιὰ ὠριμένη στιγμή, δάκρυα ἢ ψυχὴ τοῦ πλῆθους. Αἰστάνθηκε καθὼς αἰστάνεται, πτοχάστηκε καθὼς στοχάζεται. Ἐδῶκε τὴ μορφή στὴ συνείδηση τοῦ λαοῦ του.

Ὁ Σολωμός εἶχε αὐτὴ τὴν εὐτυχία. Γιὰ νὰ τὴν ἔχτιμήσουμε καθὼς τῆς ἀξίζει πρέπει νὰ καταλάβουμε πόσο εἶναι σπάνιο τὸ φαινόμενο σὲ ὅλες τὶς χώρες. Ὁ Γκαίτε ἐπῆλθε μὲ τὴ Μαργαρίτα του ἕνα τύπο ἀγαπημένο ἀπὸ τοὺς συμπατριῶτες του, καὶ πολλοὶ στίχοι τοῦ "Αἶνε κυκλοφοροῦνε στὶς γερμανικὲς χώρες. Κανέν' ἀπ' αὐτὰ τὰ τραγούδια δὲν ξέρω νὰ γίνε δημοτικὸ, καὶ κείν' ἀκόμα που ὁ "Αἶνε δανείστηκε τὸ θέμα τους ἀπὸ τὴ λαογραφία τῆς πατρίδας του. Ὁ Σαιξπηρὸς κατάρφερε νὰ στυλωθῆ στὰ δράματα του ἰθὺνικὰ πρόσωπα. Στὴ Γαλλία, ἀλλοίμονο! — ἔξιν καμιά φορὰ στὸ Μολιέρο — δὲν ἔχουμε τίποτε τέτοιο. Δὲν ἔχουμε ζωντανοὺς τύπους κερκοστατικούς τοῦ Γάλλου. Τὸ φαινόμενο τοῦτο κρατεῖται ἀπὸ τὸ ὅτι ἡ γαλλικὴ φιλολογία εἶναι, κατὰ βῆθος, ἀριστοκρατικὴ. Τὸ ἐπιθετικὸ αὐτὸ δὲ σημαίνει πὺς γράφεται σὲ γλῶσσα καθαρῆ, ἀπὸ ἡ ἐλληνικὴ καθαρῆ, ἀπὸ τὰ μερικῶν φαίνεται ὅτι νὰ εἶναι προτυπο γιὰ τὴν ἀριστοκρατία. Ὁχι. Ὁ Μολιέρος ἔγραψε χωρὶς νὰ κτρίπεται : « Nicole, apportez moi mes pantoufles » καὶ ἡ ἀπλή

αὐτὴ φράση καθιερώνει μιὰν ἀρχὴ γραφῆς που κυριεῖ τὴ γαλλικὴ πεζογραφία. Τὴ λέω ἀριστοκρατικὴ, γιατί οἱ σχολές ἀκολουθοῦνε, μίτρα στὴ φιλολογία τούτη, ἢ μιὰ πίσω ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἀπὸ τὸ 170 αἰῶνα, που κυριαρχοῦσε ἡ κλασσικὴ σχολή. Καὶ λοιπὸν ὅποιος λείει σχολὴ πάντα ἀριστοκρατικίζει. Πρέπει νὰ νανοῦμε ἴσα μὲ τὸ Rabelais τὸν ἀσύγκριτα μεγάλο συγγραφέα, γιὰ νὰ ξανοίξουμε τὸν καλὸ γαλλικὸ στάργαστῆρι του νὰ χύνη ὅλα τὰ ἀρχαῖα μέταλλα, τὸ σίδηρο, τὸ χάλκωμα, τὸ μπρούτζο καὶ τὸ χρυσάφι νὰ χτυπή μὲ τὸ σφυρὶ του σταμόνι, γιὰ νὰ σκαρῶση τὴν ἀρματωσιὰ που μὲ κείνη ἀνετα πορεύετ' ἕνας γίγαντας γεννημένος στὰ γαλλικὰ χῶματα, ἀπὸ τὴν παράδοση κι ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, συμβολικὰ κ' εὐκολα.

(Στάλλο φύλλο τελιώνει).

ΔΑΚΡΥΑ

ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ Ν. ΚΟΝΕΜΕΝΟΥ

"Οχι ἄνθη γιὰ τὸν τάφο σου, δάκρυα θερμὰ μοῖ δίνει, Γλυκὲ μου φίλε, ὁ πόνος μου, καὶ μὲ καὐμὸ θρηνώ. Τόσες γλυκὲς ἐνθῆμοιες γένονται τώρα ὀδύνη. Εἶναι φαρμάκι τὸ φίλι τοῦ τάφου, τὸ στερνὸ.

Γέροντας... κλαίω γέροντας... καὶ παλαιὸ μου φίλο, Κ' ἡ Μοῦσα μου στὸν ποιητὴ θλιμμένη ψάλλει φθῆ, Κι ὁ πόνος πῆγει τὴν καρδιά... καὶ τρέμει σὰν τὸ φύλλο τοῦ φθινοπώρου που ὁ βορρῆς τὸ δέρνει στὸ κλαδί.

Φίλε γλυκὲ μου, ἐγέλασε μὲ τῆς ζωῆς τ' ἀσπείρα. Μ' ἀγάπησε... κ' ἐπόνεσε... κ' ἐδάκρυσε σιγνί. Κ' ἔβλεπε τὸ γέλιο σου κ' ἡ πόνος σου ἁρμονία. Καὶ μυσουδάτα λούλουδα... κι ἀμάρτα σεμνά.

Μέσα στὸν κόσμο ἐπάλεψες... κ' ἦσαν στὸν κόσμο ξένος. Τὰ φέματά του ἐμίσθησε τὸ πνεῦμα σου τὸ ἄνθ, Κι ἀπέθανε παντέρημος, ὄσων... λησμονημένος, Πούχες καρδιά στὰ στήθη σου πλασμένη ἀπὸ οὐρανί.

"Αχ! στὴ ζωὴ τὴν ἄχαρη, που μὲ τρομάρα τόση, Εἶς τὴν ἀγάπῃ βεβαίως κρυφὴ παρηγοριά, Ἡ Μοῦσα τὴν ἀπόλαυσι θὰ ἴδῃς νὰ σαβανώση. Μαζὶ νὰ θάψῃ ἀλόγητα κομμάτι μας καρδιά.

Καὶ Σὺ κομμάτι μου καρδιά στὸν τάφο σου μοῖ παίρνεις, Κι ἀξένοι ἢ ἐρμιά μου πάντοτε μαζὶ μὲ τὴ ζωή. Ἀγαπημένα λόγια σου... πλέον... δὲν θὰ μοῖ στερῆς. Καὶ δὲν θὰ σβῆση ἡ θλίψη μου ἕως τὴ στερνὴ πνοή.

Γέροντας κλαίω γέροντας καὶ παλαιὸ μου φίλο, Κ' ἡ Μοῦσα μου στὸν ποιητὴ ψάλλει θλιμμένη φθῆ, Κι ὁ πόνος πῆγει τὴν καρδιά καὶ τρέμει σὰν τὸ φύλλο τοῦ φθινοπώρου, που ὁ βορρῆς τὸ δέρνει στὸ κλαδί

Κεφαλληνία ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΑΒΔΙΧΟΣ

Τὸ εἶπε ἀπὸ μάλιστα μὲ καλοσύνη. Καὶ τόντις ὁ καθητηριασμός εἶναι ἀπὸ χειροῦργημα καὶ δύσκολο συνήκη. Καθητηριαζέις στὴ Γαλλία, ὅπου ἔχει τέτοια σημασία ἡ λέξη, ὅταν ἀκούμπῃς τὸ στόμα ἐνὸς σουληναριῶ που ντῆ στὴν μπασιά ἢ τοῦ δεξιῦ ἢ τοῦ ζερβιῦ τούρητηρα κ' ἔτσι τραβῆ, που νὰ παῦμε, τὸ νερὸ κατεστραῖς ἀπὸ τὸ νεφρὶ, προτοῦ ἀνακατεφτοῦνε στὴ φουσκὰ καὶ τῶ δῶνε τῶ νεφριῶνε τὰ νερά. Πρέπει ὅμως τὸ σουληναρὶ σου νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ τρισκότιδο τῆς φουσκῆς καὶ κεί μέσα νὰ βοῆ τὸ στενὸ τῆς τούπας. Ἄν ὅμως εἶχανε καμει τότες καθητηριασμοὺς τῆς Κατινούλας, δὲ θὰ μπορούσε νὰ ντῆξῃ περιττὸ αἷμα νὰ δοκιμάσσουνε, ἀπὸ τὴ θέση ὅπου τὴν ἀρῆσανε ἢ τὴ βάλανε ὁ κ. Ἀμάρος καὶ ὁ κ. Λανζίος, ἔτσι κ' ἔτσι χαμένο εἶτανε τὸ κερίτσι.

Μὰ ὅποιος ξέρει δὲν ἔχει ἀνάγκη πάντα νὰ ξεταξῆ. Ὁ κ. Μπούνιος ἤξερε. Φυσικὰ, δὲν ἤξερε ὁ κ. Σεβιλῆς. Ὁ κ. Σεβιλῆς ἔφταιξε καὶ σὲ κατὶ ἄλλο. Ἐδῆσε, καθὼς εἶδαμε, τὴν πληγὴ ἀπὸ μέσα μὲ κλωστίσες μεταξύ. Φοβερὸ λάθος. Τὸ μεταξύ ἐρίθιζε τὸν κ. Μπούνιο. Τονὲ θύμωνε τὸ μεταξύ ὅσο θύμωνε καὶ τὴν πληγὴ. Ὁ θυμὸς του ἀσπρος, δίχως φωτιά, δίχως κόκκινα μάγουλα καὶ φωνὴ που

σκαμμένη. Πεισματωμένος, ἴσχυος, ἀνώτερος — «Δέκα χρόνια τώρα που ἐπαψα τὸ μεταξύ. Τὸ ξέρι τί κοστίζει στους ἀρρώστους. Δὲ γίνεται. Πρέπει κοκτ-γκούττι. Τὸ μόνο».

"Ἐχει ἐνοεῖται καὶ τὸ κοκτ-γκούττι τὰ κακὰ του. Μὰ ὁ κ. Μπούνιος ἤξερε.

"Ἰστερα, μὲ εἰρωνεία σοβαρὴ, ἀφαντῆ, κρυφὴ κι ὠργισμένη:

— «Θὰ γυρίσετε στὴν Κερμαρία σ' ἐννιά μῆνες, δὲν εἶναι ἀλήθεια; Ἐγὼ λέω, τοὺς ἐννιά μῆνες, νὰ θεραπεύσετε, νὰ βροσταξέτε τὴν ἀρρώστη ὅπως ὅπως. Ἐπειτα, σὰν κατεβῆτε, νὰ τὴν παραδώσετε στὰ χέρια τοῦ κ. Σεβιλῆ καὶ νὰ τοῦ κάμετε «Μὰς ἔβαλες μεταξύ. Τὸ μεταξύ σου, φίλε μου, φρόντισε ὁ ἴδιος νὰ μὰς τὸ βγάλῃς, παρακαλῶ. Εἶναι τὸ καλύτερο».

Σάστισε ὁ Ἀντρέας μὲ τὸ λόγο. Συλλογίστηκε πὺς τὸ κάτω κάτω μπορεῖ ὁ κ. Μπούνιος νὰ εἶχε δικιο καὶ νὰ μὴν ἔξιζε τὸ μεταξύ. Ὁ κ. Μπούνιος τοῦ εἶδανε κι ἀφρονουῦ, φιλικὰ καὶ μὲ τρόπο, τοῦ εἶδανε ὅμως πὺς δὲν ἐνοεῖτο ἀπὸ γιατρικὴ, ἐπειδὴ ὅταν ὁ κ. Ἀντρέας, που τοῦ τὰ δηγήθηκε ὅλα τὰ ἱστορικὰ τῆς ἀρρώστιας, τοῦ μίλησε γιὰ τὸν κ. Λανζέο, εἶπε ὁ κ. Μπούνιος:

— «Εἶστε πολὺ περιεργοὶ ἐσεῖς οἱ πελάτες, οἱ

Η ΛΑΞΜΗ

Στὴ φίλη μου Χ.

Σὰ χιονισμένῃ ἀσπρλογοῦσαν περίγυρα τὰ χωράφια ἀπ' τὰ σκαμμένα λούλουδα τῶν μπαμπακιῶν. Γέρνανε κουρασμένα τὰ κλαδιά κ' Ἰντιάνες χωριατοπούλες μάζευαν τὸν κῆτσπρο θησαυρὸ μέσα σὲ κόκκινες ποδιές που μάτωναν τὴν πρασινολευκὴ ἀρμονία.

Φάνηκε τώρα ἀντίπερα ἡ νατιβικὴ χώρα μὲ τοὺς νεοὺς, τὰ λαποχτισμένα σπίτια, τὰ τετράγωνα λακωτὰ καὶ τὶς καλαμοστεγασμένες καλύβες. Ἐκεῖ, μακριὰ ἀπ' τὸν πολιτισμένο κόσμο, μὰ καὶ μακριὰ ἀπ' τὶς φαρμακερὲς του μύγες κι ἀπ' τὴ ζωὴ τῶ σκουληκιῶν, θὰ περνοῦσα μῆνες καὶ μῆνες.

— Σαχίμπ αγιά (!), σαχίμπ αγιά, ἀρχισαν τ' ἀραπάκια νὰ φωνάζουνε χοροπηθώντας γύρω στ' ἀλογό μου.

— Σαλάμ (!), σαχίμπ, σαλάμ.

Καμιά δεκαριὰ Ἰντιάνοι μὲ σαρκία κίτρινα, ντυμένοι γιορτινὰ, μοῖ κάνανε τεμενάδες σκύδοντας ὡς τὸ χῶμα. Κατάλαβα πὺς εἶταν τὸ ἐπιτελεῖο μου.

— Σαλάμ.

— Ἡ Ἐξοχότη σας θὰ εἶναι κουρασμένη.

— Ναι καὶ πολὺ μάλιστα. Πῶ εἶναι τὸ μπανγκαλό (!) μου; ὄχι στὴ χώρα μέσα ἐλπίζω.

— Ὁχι, σαχίμπ. ὄχι, πάνω στοῦ πεταμοῦ τὸν ὄχτο.

Φτάσαμε στὸ « Ἀσκηταριὸν », ἔκανα μπάνιο, ντύθηκα, ἔφαγα καὶ ξαπλώθηκα στὸ σοφὰ στὴ βεράντα νὰ καπνίσω καὶ νὰ ξεκουραστώ. Σὲ λίγο μὲ πῆρε ὁ ὕπνος, ὕπνος βαθύς, λήθργος σωστός, ὕπνος χωρὶς ὄνειρατα, ὡς τὴ στιγμή που μυρωδιὰ γιασουμιῦ πίσω μὲ κουβάλησε σὲ παρασμένα χρόνια, καὶ βρέθηκα μὲ μίξ, παλληκαρι ἀκούσταχο, μυρίζοντας νησιώτικα γιασουμιὰ που μοῦ τὰ πρόσφερε τὸ χεράκι τῆς πρώτης μου ἀγάπης. Σκύβω νὰ φιλήσω τὰ κοντυλένια δάχτυλα, μὰ κείνη μαργιόλικα μοῦ ξεφεύγει, τὴν κυνηγῶ..... κι ἀλλοίμονο ξυπνῶ.

Τὶ ὄνειρο γλυκὸ. Κι ὡς τότε ἀλήθεια μουκοβολοῦν τὰ γιασουμιὰ. Τρίβω τὰ μάτια. Τεντώνουμαι,

1) Ὁ ἀφέντης ἤρθε. Σαχίμπ, ἔτσι φωνάζουν οἱ ντοπιοὶ τοὺς Εὐρωπαίους.

2) «Σαλάμ», χριστιανὸς Ἰντιάνικος.

3) Bungaloro=ἐξοχὸ σπίτι μὲ βεράντες.

ἀρρώστου. Δὲν ξέρετε ποτε σας σὲ τί γιατρὸ νὰ πάτε. Ὁ τι κι ἂν πῆθετε, τὸ φταίξιμο δικὸ σας. Καλὸς ἄθροπος ὁ Λανζέος εἶναι καὶ ἱκανός. Μὰ χειροῦργος που δὲν πέτυχε στὰ Νοσοκομεία. Λοιπὸν, τί εἰπτε; Ἐσεῖς παλε τρέχετε στὴν πρώτη κλινικὴ που βλέπετε στοὺς δρόμους».

Τοῦ εἶδανε κι ἄλλο κἀθῆμα ὁ κ. Μπούνιος. Ἐλεγε τοῦ Ἀντρέα. Ἰσως γιατί δὲν μπορούσε νὰ ξεχάσῃ τὶς ἀναθεματισμένες τὶς κλωστῆς, ἰσως καὶ γιὰ νὰ τὸν κάμῃ νὰ καταλάβῃ μιὰ καὶ σῶνει, τί ἀηδία που εἶναι τὸ μεταξύ, πὺς κάποτε χρειάζεται δέφτερο χειροῦργημα, δηλαδὴ νὰ ξανανοίξουνε τὴν πληγὴ, νὰ βγούνε οἱ ἀκαθαρσίες. Ὁ Ἀντρέας σὰ νὰ ταράχτηκε βώτησε ἀνήσυχο: ἂν εἶτανε καὶ πικίντυνο τέτοιο χειροῦργημα.

— «Ἐνα χειροῦργημα, τοῦ ἀποκρίνεται σοφὰ ὁ κ. Μπούνιος, δὲν εἶναι ποτέ του πικίντυνο. Πικίντυνο εἶναι ὁ ἀρρώστης. Τὸ πιὸ σημαντικό, οἱ ὄροι ὅ που γίνεται τὸ χειροῦργημα. Κ' οἱ ὄροι κρέμονται ἀπὸ τὴν ἀρρώστια».

Ἡ κάπως μεταφυσικὴ ἀρχὴ τοῦ κ. Μπούνιου, ἀρχὴ που δὲν εἶχε καὶ μεγάλη πρωτοτυπία στὴ χειρουργικὴ, δὲ σήμαινε πὺς μπορεῖς νὰ χειρουργήσῃς στὸν ἀέρα: σήμαινε πολὺ ἀπλὰ πὺς πρέπει νὰ μὴν